

**DECYZJA Nr 250/MON
MINISTRA OBRONY NARODOWEJ**

z dnia 4 sierpnia 2005 r.

**w sprawie przestrzegania zasad ochrony dóbr kultury
w działaniach Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej**

Na podstawie § 1 pkt 6 lit. c, pkt 11 lit. f oraz § 2 pkt 14 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 lipca 1996 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Obrony Narodowej (Dz.U. Nr 94, poz. 426), w związku z Konwencją o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego wraz z Regulaminem wykonawczym do tej konwencji oraz Protokołem o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego, podpisanych w Hadze dnia 14 maja 1954 roku (Dz. U. z 1957 r. Nr 46, poz. 212) oraz ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

(Dz.U. Nr 162 poz. 1568 oraz z 2004 r. Nr 96, poz. 959 i Nr 238, poz. 2390), postanawia się, co następuje:

1. Wprowadza się do użytku „Instrukcję w sprawie zasad ochrony dóbr kultury w działaniach Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej”, stanowiącą załącznik do decyzji.

2. W zakresie ochrony dóbr kultury ustala się następujące zadania i kompetencje osób zajmujących kierownicze stanowiska Ministerstwa Obrony Narodowej,

dyrektorów (szefów) komórek organizacyjnych MON oraz dowódców rodzajów Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej:

- 1) Podsekretarz Stanu do spraw Społecznych:
 - a) reprezentuje resort obrony narodowej w kontaktach sojuszniczych z wojskami Państw-Stron Traktatu Północnoatlantyckiego (NATO) oraz w kontaktach z Organizacją Narodów Zjednoczonych do spraw Oświaty, Nauki i Kultury (UNESCO), Międzynarodową Radą Zabytków i Obiektów Kultury (ICOMOS), Międzynarodową Radą Muzeów (ICOM) i innymi organizacjami rządowymi i pozarządowymi zajmującymi się problematyką ochrony dóbr kultury,
 - b) koordynuje współpracę resortu obrony narodowej z jednostkami administracji państwowej i samorządowej oraz organizacjami pozarządowymi, w tym społecznymi, w zakresie ochrony dóbr kultury w razie zagrożeń czasu wojny i pokoju,
 - c) tworzy warunki sprzyjające funkcjonowaniu społecznego ruchu ochrony dóbr kultury w środowisku wojskowym;
- 2) Szef Sztabu Generalnego WP zapewnia:
 - a) przestrzeganie przez wszystkie szczeble dowodzenia postanowień Konwencji o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego w procesie decyzyjnym do działań bojowych, działań w czasie misji pokojowych i operacji sojuszniczych, akcji zapobiegania lub zwalczania skutków terroryzmu, katastrof i klęsk żywiołowych lub ich skutków oraz podczas szkoleń i ćwiczeń wojskowych,
 - b) wprowadzenie postanowień Konwencji do regulaminów i instrukcji wojskowych,
 - c) współdziałanie podległych sobie służb w opracowaniu niezbędnych materiałów w zakresie ochrony dóbr kultury w razie zagrożenia czasu wojny i pokoju,
 - d) wyposażenie wojsk w mapy topograficzne z naniesionym specjalnym, międzynarodowym znakiem topograficznym najważniejszych dóbr kultury w kraju i na ewentualnym teatrze działań wojennych,
 - e) warunki działalności w zakresie ochrony dóbr kultury w ramach Sztabu Kryzysowego MON i współdziałania ze Sztabem Kryzysowym Kraju,
- 3) Dowódcy rodzajów Sił Zbrojnych:
 - a) wnioskuje — w trybie określonym w odrębnych przepisach — wprowadzenie do struktur organizacyjnych podległych wojsk, na szczeblu operacyjnym na czas „P” i „W”, a na szczeblu taktycznym na czas „W” — specjalistów (komórki) do spraw problematyki ochrony dóbr kultury oraz pozostałych zagadnień związanych ze stosowaniem międzynarodowego prawa humanitarnego konfliktów zbrojnych,
 - b) spowodują wprowadzenie do programów szkolenia podległych wojsk — problematyki ochrony dóbr kultury na wypadek konfliktu zbrojnego, w czasie misji pokojowych i operacji sojuszniczych, akcji zapobiegania lub zwalczania terroryzmu, katastrof i klęsk żywiołowych lub ich skutków oraz podczas szkoleń i ćwiczeń wojskowych;
 - c) nadzorują realizację procedur, dotyczących ochrony dóbr kultury w trakcie działań podległych wojsk;
- 4) Komendanci-ректорzy Akademii Wojskowych i wyższych szkół oficerskich oraz komendanci ośrodków szkolenia zapewniają wprowadzenie do programów kształcenia problematyki ochrony dóbr kultury na wypadek konfliktu zbrojnego, w czasie misji pokojowych i operacji sojuszniczych, akcji zapobiegania lub zwalczania terroryzmu, katastrof i klęsk żywiołowych lub ich skutków oraz podczas szkoleń i ćwiczeń wojskowych, zgodnie z zakresem tematyki szkoleniowej, określonym w załączonej instrukcji (załącznik Nr 1 do instrukcji);
- 5) Dyrektor Departamentu Wychowania i Promocji Obronności:
 - a) organizuje i nadzoruje całokształt przedsięwzięć związanych z upowszechnieniem i popularyzacją zagadnień ochrony dóbr kultury w środowisku wojskowym,
 - b) sporządza katalogi zabytków dla potrzeb decyzji operacyjnych w trakcie prowadzenia działań bojowych dla wojsk własnych i sojuszniczych (teren Polski) oraz w czasie misji pokojowych i operacji sojuszniczych, akcji zapobiegania lub zwalczania terroryzmu, katastrof i klęsk żywiołowych a także podczas szkoleń i ćwiczeń wojskowych,
 - c) przygotowuje bazy danych dotyczące dóbr kultury dla komputerowych stanowisk dowodzenia,
 - d) opracowuje, we współdziałaniu ze Sztabem Generalnym WP, projekty instrukcji i dyrektyw dotyczących:
 - sposobów identyfikacji obiektów kultury znajdujących się w pasie działania wojsk oraz zasad prowadzenia działań operacyjnych, zgodnie z postanowieniami konwencji międzynarodowych,
 - metod ochrony dóbr kultury podczas operacji wojskowych o charakterze pokojowym,
 - zagrożeń czasu pokoju (katastrofy i klęski żywiołowe),
 - e) organizuje przeszkolenia w zakresie ochrony dóbr kultury żołnierzy zawodowej służby wojskowej, pracowników resortu obrony narodowej i żołnierzy rezerwy oraz prowadzi rejestr osób przeszkolonych,
 - f) opracowuje materiały szkoleniowe i organizuje szkolenie dla żołnierzy biorących udział w operacjach organizowanych w ramach Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ), Paktu Północnoatlantyckiego (NATO), Unii Europejskiej (UE) lub innych operacjach wielonarodowych,

- g) prowadzi rejestr, monitoruje stan, zabezpieczenie i ochronę użytkowanych przez resort obrony narodowej obiektów wpisanych do rejestru zabytków ruchomych;
- 6) Dyrektor Departamentu Infrastruktury:
 - a) organizuje, koordynuje i nadzoruje w czasie pokoju zadania związane z obowiązkami jednostek organizacyjnych resortu wynikającymi ze sprawowania trwałego zarządu w stosunku do nieruchomości obiektów zabytkowych, na zasadach określonych w powszechnie obowiązujących przepisach w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych,
 - b) organizuje w resorcie szkolenia specjalistyczne w zakresie ochrony nieruchomości dóbr kultury

- i ich zabezpieczenia na okres szczególnych zagrożeń czasu wojny i pokoju,
- c) prowadzi rejestr, monitoruje stan, zabezpieczenie i ochronę zabytków nieruchomości będących w trwałym zarządzie jednostek organizacyjnych resortu obrony narodowej.

3. Postanowienia pkt 2 ppkt 2 lit. b, ppkt 3 lit. a oraz ppkt 4 decyzji należy wdrożyć w działalności służbowej w terminie do dnia 31 grudnia 2007 r.

4. Decyzja wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Minister Obrony Narodowej: *J. Szmajdziński*

Załącznik do decyzji Nr 250/MON
Ministra Obrony Narodowej
z dnia 4 sierpnia 2005 r. (poz. 135)

INSTRUKCJA

w sprawie zasad ochrony dóbr kultury w działaniach Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej

Rozdział 1

Postanowienia ogólne

1. Instrukcja określa zadania w sprawach planowania i realizacji przedsięwzięć z zakresu ochrony dóbr kultury, podejmowanych:

- 1) przez jednostki Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, zwane dalej „Siłami Zbrojnymi”, w czasie konfliktu zbrojnego lub udziału tych jednostek w misjach pokojowych i operacjach sojuszniczych poza granicami państwa, w akcjach zapobiegania i zwalczania terroryzmu, podczas katastrof i klęsk żywiołowych oraz akcjach zwalczania ich skutków, a także podczas szkoleń i ćwiczeń wojskowych;
- 2) przez organy infrastruktury oraz dowódców jednostek Sił Zbrojnych w czasie pokoju, w odniesieniu do obiektów kultury znajdujących się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i będących we władaniu Sił Zbrojnych — na wypadek konfliktu zbrojnego lub sytuacji kryzysowych.

2. Użyte w instrukcji określenia oznaczają:

- 1) „dobra kultury” — dobra ruchome i nieruchome, gmachy i ośrodki w rozumieniu art. 1 Konwencji o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego, podpisanej w Hadze dnia 14 maja 1954 r. wraz z Regulaminem wykonawczym i Protokołem (Dz.U. z 1957 r. Nr 46, poz. 212) — zwanej dalej „Konwencją”, jak również zabytki w rozumieniu art. 3

ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.) – zwanej dalej „ustawą”;
2) „zasady ochrony dóbr kultury” – realizację zadań wynikających z Konwencji oraz przepisów ustawy i aktów wykonawczych.

3. W działalności planistyczno-wykonawczej, o której mowa w pkt 1, należy również uwzględnić inne akty prawa międzynarodowego, ratyfikowane przez Rzeczpospolitą Polską.

Rozdział 2

Podstawowe zasady działania rodzajów Sił Zbrojnych w zakresie ochrony dóbr kultury w operacjach wojskowych w czasie konfliktu zbrojnego

A. Wojska Lądowe

4. Dowódca, prowadzący daną operację, uwzględnia w swych działaniach informacje o lokalizacji i charakterze chronionych obiektów zawierających dobra kultury na danym terenie, a w szczególności:

- 1) rozpatruje rozwiązania alternatywne, jak np. unikanie bezpośredniego sąsiedztwa danego obiektu, korzystanie z innych dróg transportu;
- 2) wydaje zalecenia dotyczące:

- a) ochrony szczególnie wartościowych lub zagrożonych części danego obiektu,
- b) właściwego i widocznego oznakowania danego obiektu międzynarodowym znakiem rozpoznawczym ochrony dóbr kultury (znakiem Konwencji Haskiej) i przekazuje je władzom lokalnym.

5. Podczas działań ofensywnych należy ograniczyć się do wyznaczonych celów wojskowych (co pozwoli zminimalizować zniszczenia w dobrach kultury), kierując się następującymi zasadami:

- 1) w działaniach tych powinna obowiązywać ogólna zasada mówiąca, że straty cywilne nie powinny być większe niż przewidywane korzyści militarne;
- 2) jeśli sytuacja na to pozwoli, należy uprzedzić władze miejscowe oraz wydać ostrzeżenia i zalecenia umożliwiające przeniesienie do schronów lub wywiezienie najcenniejszych dóbr kultury;
- 3) mimo odstąpienia, w wyniku konieczności wojskowej, od nietykalności obiektu podlegającego szczególnej ochronie powinien być on nadal traktowany z największym możliwym szacunkiem, na jaki pozwoli konkretna sytuacja taktyczna.

6. W przypadku zaistnienia, w działaniach ofensywnych, nieuniknionej konieczności wojskowej, odstąpienie od nietykalności obiektu kultury opatrzonego znakiem Konwencji Haskiej winno być ograniczone w czasie i dotyczyć, w miarę możliwości, mniej ważnych fragmentów tego obiektu.

7. W działaniach defensywnych sytuacja, o której mowa w pkt 6, winna być poprzedzona ewakuacją ruchomych dóbr kultury i zastosowaniem środków ochronnych w stosunku do nieruchomości dóbr kultury, w miarę istniejących możliwości.

8. W działaniach defensywnych zawczasu przygotowanych (organizowanych przy braku kontaktu z przeciwnikiem oraz przy wystarczającej ilości czasu), obowiązuje zasada minimalizacji potencjalnych zniszczeń i strat wśród dóbr kultury. W tym celu należy uwzględnić problem proporcjonalności użytych sił stosownie do zagrożenia. Dotyczy to zwłaszcza użycia ciężkiej artylerii i rakiet.

9. W miarę możliwości prowadzenie działań defensywnych (przeciwdziałanie, powstrzymanie, odparcie lub rozbicie przeciwnika) powinno odbywać się poza terenami, na których znajdują się obiekty chronione.

B. Sity Powietrzne

10. Ochrona dóbr kultury wymaga ograniczenia działań lotnictwa bojowego w toczącym się konflikcie zbrojnym do takich metod ataku powietrznego i środków rażenia użytych przez lotnictwo bojowe, które są niezbędne do osiągnięcia zamierzonego celu militarnego.

11. Dla osiągnięcia celu, o którym mowa w pkt 10, konieczne jest:

- 1) dysponowanie wiarygodną informacją o obiektach kultury podlegających ochronie występujących na terenie działań lotnictwa;
- 2) szkolenie personelu samolotów bojowych do działań nad terytorium przeciwnika uwzględniających ochronę dóbr kultury.

C. Marynarka Wojenna

12. W działaniach marynarki wojennej obowiązuje zakaz użycia uzbrojenia okrętów dla wykonywania uderzeń na porty, miasta, wioski, osiedla lub gmachy, które nie są bronione, nawet, jeśli byłyby postawione przed nimi zagrody minowe.

13. Odstępstwo od generalnej zasady, określonej w pkt 12, jest możliwe wtedy, gdy na tym terenie stacjonuje wojsko, cumują okręty lub też znajdują się składy broni, sprzętu wojennego względnie warsztaty lub instalacje mogące być użyte dla potrzeb floty lub armii przeciwnika.

14. Dowódca atakującej siły morskiej powinien przed rozpoczęciem bombardowania uczynić wszystko, co w jego mocy, aby uprzedzić miejscowe władze, a tym samym umożliwić ewakuację i zabezpieczenie najcenniejszych dóbr kultury.

15. Podejmujący decyzję musi pamiętać o użyciu w działaniach ofensywnych jedynie uzbrojenia adekwatnego do postawionego zadania.

Rozdział 3

Ochrona dóbr kultury w czasie działań Sił Zbrojnych poza granicami państwa

16. Rozpoczęcie misji pokojowej (operacji sojuszniczej) winno być w miarę możliwości poprzedzone sporządzeniem raportu otwarcia charakteryzującym stan zachowania i rodzaje ewentualnych zniszczeń wśród dóbr kultury na podległym terenie. Raport ten powinien być wzbogacony dokumentacją fotograficzną i opiniami ekspertów.

17. Wykonanie zadań w zakresie ochrony dóbr kultury podczas misji pokojowych (operacji sojuszniczych) dzieli się na trzy cele (etapy):

- 1) cel długoterminowy — realizowany przez wyznaczonych oficerów ds. ochrony dóbr kultury w składzie polskich jednostek wojskowych w misjach (operacjach) poza granicami państwa, w szczególności poprzez:
 - a) współpracę/łączność w zakresie ochrony dóbr kultury z dowództwem danej misji (operacji), organizacją kierującą daną operacją oraz innymi

- podmiotami zaangażowanymi w rejonie operacji, w tym instytucjami państwa-gospodarza oraz organizacjami i instytucjami pozarządowymi,
- b) udział w kontrolach obiektów dóbr kultury i udzielenie wsparcia osobom kontrolującym, lokalnym i międzynarodowym instytucjom rządowym, pozarządowym oraz lokalnym ośrodkom naukowym,
 - c) pomoc w utworzeniu, odtworzeniu lub utrzymaniu lokalnych struktur ochrony dóbr kultury,
 - d) współpracę/łączność z innymi organizacjami/dowództwami;
- 2) cel średnioterminowy — realizowany poprzez pozyskiwanie informacji i ocen dotyczących stanu dóbr kultury i ich ochrony oraz poprzez kontrole poszczególnych obiektów. Cel realizowany jest w szczególności poprzez:
- a) nawiązanie i rozwijanie kontaktów z osobami kontrolującymi, lokalnymi władzami cywilnymi oraz organizacjami rządowymi i pozarządowymi,
 - b) ocenę i dopracowanie Systemu Monitorowania Dziedzictwa Kulturowego,
 - c) prowadzenie baz danych dotyczących dóbr kultury znajdujących się w strefie odpowiedzialności polskiej jednostki wojskowej, z uwzględnieniem kodów ocen (nietknięty, częściowo uszkodzony, zniszczony),
 - d) ustalenie priorytetów ochrony dóbr kultury w porozumieniu z instytucjami danego państwa i organizacjami międzynarodowymi,
 - e) udzielanie pomocy w przygotowaniu planów odbudowy i remontów obiektów kultury;
- 3) cel krótkoterminowy — polega na obserwacji i inwentaryzacji dóbr kultury oraz inicjowaniu podejmowania przez władze lokalne zabiegów zabezpieczających i jest realizowany w szczególności poprzez:
- a) rejestrowanie i kontrolowanie wykonania lokalnych przedsięwzięć w zakresie ochrony dóbr kultury (prowadzenie rejestru „monitorowanych” obiektów, sprawdzenie czy zapisany stan danego obiektu jest zgodny ze stanem rzeczywistym, prowadzenie analiz, czy, w stosunku do najważniejszych obiektów, podejmowane zabiegi profilaktyczne i zabezpieczające są w danym momencie wystarczające),
 - b) prowadzenie rejestru lokalnych możliwości w zakresie remontów i prac naprawczych, gromadzenie informacji o ewentualnych nowych możliwościach w tym zakresie i możliwościach pozyskiwania niezbędnych materiałów.

Rozdział 4

Podstawowe zasady ochrony dóbr kultury realizowane w resorcie obrony narodowej

18. Prace przygotowawcze w zakresie ochrony dóbr kultury na wypadek konfliktu zbrojnego i zagrożeń

czasu pokoju powinny być prowadzone, w przypadku nieruchomości dóbr kultury przez zarządców obiektu, natomiast w przypadku ruchomych dóbr kultury przez właścicieli lub użytkowników na ogólnie obowiązujących zasadach.

19. Prace, o których mowa w pkt 18, obejmują dobra kultury:

- 1) wpisane do rejestru zabytków;
- 2) będące w ewidencji muzeów, bibliotek i archiwów;
- 3) inne, jeżeli ich charakter zabytkowy jest oczywisty.

20. Zarządcy nieruchomości w ramach przygotowania i realizacji zadań związanych z ochroną dóbr kultury na wypadek konfliktu zbrojnego i zagrożeń czasu pokoju zobowiązani są:

- 1) w czasie pokoju:
 - a) sporządzić wykaz nieruchomości dóbr kultury przewidzianych do objęcia pracami zabezpieczającymi w okresie zagrożenia i wojny,
 - b) opracować plan ochrony ruchomych i nieruchomości dóbr kultury według „Instrukcji przygotowania i realizacji planów ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych”, stanowiącej załącznik do rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych (Dz. U. Nr 212, poz. 2153);
- 2) podczas podwyższania gotowości obronnej państwa:
 - a) zabezpieczyć ruchome dobra kultury w następujący sposób:
 - ukryć i zabezpieczyć przed zniszczeniem w budowlach ochronnych w obrębie jednostki organizacyjnej oraz zapewnić odpowiednią ochronę fizyczną,
 - rozśrodkować zasoby do wytypowanych schronów ukrycia w rejonie miejscowości dotychczasowego eksponowania,
 - ewakuować zasoby do wytypowanych miejsc ukrycia, jeżeli w danym rejonie nie ma możliwości ich ukrycia i przechowania lub znajdują się w strefie bezpośredniego zagrożenia działaniami wojennymi,
 - ukryć najcenniejsze zasoby za granicą,
 - b) zabezpieczyć nieruchomości dóbr kultury w następujący sposób:
 - wykonać prace ewidencyjno-dokumentacyjne oraz techniczno-inżynierskie,
 - oznakować obiekty znakiem Konwencji Haskiej;

3) w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny — realizować zadania związane z ochroną dóbr kultury, zgodnie z ustaleniami i planami w tym zakresie.

Załączniki do „Instrukcji w sprawie przestrzegania zasad ochrony dóbr kultury w działaniach Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej”

Załącznik Nr 1

Zakres tematyki obowiązującej w procesie szkolenia żołnierzy zawodowej i zasadniczej służby wojskowej oraz pracowników resortu obrony narodowej

1. Program realizowany w ramach kształcenia obywatelskiego:

- 1) zaznajamianie z podstawowymi aktami prawa międzynarodowego w zakresie ochrony dóbr kultury:
 - a) podstawowe źródła, zasady i normy prawa wojennego (międzynarodowego prawa humanitarnego konfliktów zbrojnych),
 - b) cele wojskowe według prawa wojennego,
 - c) podstawowe kategorie osób i obiektów podlegające ochronie międzynarodowego prawa humanitarnego konfliktów zbrojnych,
 - d) zasady i normy zachowania się w walce zgodnie z prawem wojennym,
 - e) ograniczenia dotyczące środków walki zbrojnej według międzynarodowego prawa humanitarnego konfliktów zbrojnych,
 - f) znajomość znaków ochrony dóbr kultury,
 - g) zakres odpowiedzialności karnej sprawców zbrodni wojennych przeciwko pokojowi i ludzkości;
- 2) upowszechnianie w środowisku wojskowym międzynarodowych standardów w zakresie przestrzegania norm poszanowania kultury narodowej i dziedzictwa kulturalnego innych narodów w okresie działań zbrojnych i zagrożeń czasu pokoju;
- 3) zapoznanie z wybranymi przepisami obowiązującymi w państwie i w Siłach Zbrojnych RP w zakresie rozwiązań systemowych, organizacyjnych i technicznych ochrony ludzi, obiektów i zbiorów,

w czasie działań zbrojnych i na wypadek szczególnych zagrożeń czasu pokoju;

- 4) uświadamianie konieczności koordynacji działań ratowniczych, w tym udziału wojska, wobec dóbr kultury na wypadek konfliktu zbrojnego i klęsk żywiołowych.

2. Program działalności szkoleniowej w jednostkach wojskowych:

- 1) realizowany w ośrodkach szkolenia:
 - a) rozwijanie propozycji zawartych w pkt 1, zwłaszcza ppkt 2 i 3,
 - b) uwzględnianie w trakcie szkolenia, zwłaszcza taktycznego, problematyki ochrony dóbr kultury.
- 2) realizowany w trakcie wiczeń wojskowych (wskazane jest opracowanie planu ćwiczeń z uwzględnieniem ochrony wybranego obiektu chronionego):
 - a) bez udziału wojska (w grach wojennych, grach taktycznych, ćwiczeniach dowódczo-sztabowych, treningach sztabowych i ćwiczeniach grupowych),
 - b) z udziałem wojsk (ćwiczenia z udziałem jednostek i pododdziałów wojskowych, organów samorządu terytorialnego i wyspecjalizowanych służb cywilnych);
- 3) przygotowanie kadry i słuchaczy szkół wojskowych do działań w bezpośredniej styczności z chronionym obiektem kulturalnym; ćwiczenie metod i procedur ochrony oraz sposobów monitorowania i dokumentowania zniszczeń.

PROTOKÓŁ MONITOROWANIA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

1. IDENTYFIKACJA OBIEKTU

1) Nazwa obiektu

.....

2) Data kontroli:

.....

3) Typ obiektu

- a) Budowla/kompleks sakralny
b) Cmentarz
c) Budynek/kompleks cywilny

4) Adres

.....

5) Miasto/wieś

6) Współrzędne

.....

2. INFORMACJA O ZNISZCZENIACH

1) Data zniszczeń

.....

2) Rodzaj zniszczeń

a) Zniszczenia zewnętrzne:

- Brak konserwacji/zaniedbanie
— Pożar
— Zniszczenia wojenne

b) Zniszczenia wewnętrzne:

- Skutki wandalizmu wewnątrz
— Pożar wywołany wewnątrz
— Uszkodzenia ścian wewnętrznych od pocisków

c) Zniszczenia wojenne:

- Broń małokalibrowa — karabiny maszynowe
— Moździerze/małe rakiety
— Artyleria
— Materiały wybuchowe
— Wypalenia spowodowane pociskami
— Inne zniszczenia
— Przeloty wojskowych statków powietrznych

3) Kto jest przypuszczalnie odpowiedzialny za zniszczenia

.....

4) Stan otoczenia / ogród, podwórze, cmentarz, wioska itp. /

- a) Zniszczone
b) Nietknięte

5) Ocena zniszczeń:

- a) Lekkie /uszkodzenia dachu i ścian bez naruszenia konstrukcji nośnej/
b) Średnie/ uszkodzenia dachu i ścian wpływające na możliwość korzystania z danego budynku, jak np. skutki ostrzału artyleryjskiego/
c) Ciężkie /budynek całkowicie nie nadaje się do użytku bez remontu, tylko konstrukcja bez dachu/
d) Całkowite /pozostały tylko fundamenty, wysadzony materiałami wybuchowymi/
e) Uszkodzenia wewnętrzne /skutki wandalizmu/
— meble, obrazy, książki porzucane dookoła, uszkodzone itp.
— zawartość skradziona
— Jakże władze przeprowadziły ewakuację i gdzie dokonano składowania

.....

6) Brak zniszczeń

3. ŹRÓDŁO (ŹRÓDŁA) INFORMACJI

- 1) bezpośrednia obserwacja
- 2) dokumenty
- 3) władze lokalne
- 4) ludność miejscowa
- 5) świadkowie
 - a) Nazwisko
 - b) Adres
 - c) gotowy do złożenia zeznań

4. DOKUMENTACJA

- 1) fotografie, ilustracje cyfrowe, wideokasety
- 2) dokumentacja sporządzona przez kontrolujących
- 3) dokumentacja przedstawiona przez władze lokalne

5. AKTUALNA SYTUACJA

- 1) Obserwacje budynku po jego uszkodzeniu:
 - a) Wejścia zamknięte, zamieszczone oznaczenia o niebezpieczeństwie
 - b) Doraźne prace zabezpieczające /pokrycie dachu, podparcie ścian/
 - c) Prace naprawcze/remont
 - d) Prace naprawcze zainicjowane przez władze
 - e) Brak zainteresowania
- 2) Czy na budynku umieszczono oznaczenia zgodne z Konwencją Haską?
 - a) Tak
 - b) Nie
 - c) Nie wiadomo
- 3) Zalecenia dla władz lokalnych odnośnie danego budynku i jego zawartości
.....
.....
- 4) Aktualne wykorzystanie budynku
 - a) Budynek nie jest wykorzystywany
 - b) Budynek jest wykorzystywany zgodnie ze swym przeznaczeniem
 - c) Budynek jest wykorzystywany do innych celów
- 5) Inne /krótki opis/:
.....
- 6) Czy istnieje dokumentacja fotograficzna obiektu?
 - a) Tak
 - b) Nie

Jak wypełniać ten formularz?

Formularz ten został opracowany w celu przesyłania informacji o dziedzictwie kulturalnym oraz gromadzenia ich w komputerowej bazie danych.

Informacje powinny być przesyłane w specjalnie kodowany sposób, aby zmniejszyć rozmiar telegramu. Każda informacja składowa ma swój numer identyfikacyjny. W miejscu: „.....” należy wpisać tekst, w pozostałych przypadkach — jedynie wybrać odpowiedni numer identyfikacyjny zaznaczając właściwą odpowiedź w kwadracie znakiem X.